

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. VI. Vtrum peccatum mortale per se & ex malitia sua intrinseca reatum pœnæ æternæ inducat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

ostensum est. Consequentia verò liquet à paritate rationis: Nam sicut peccatum habituale consistit in privatione gratiæ sanctificantis, ita & peccatum actuale in privatione rectitudinis debiti actui: Sed nulla est ratio cur privatio rectitudinis non habeat simul rationem culpæ & pœnæ, secundùm diversas formalitates, sicut habet privatio gratiæ: Ergo &c.

93. Respondeo concessio Antecedente, negando consequentiam. Ad cujus probationem dicendum est, inter privationem rectitudinis, & privationem gratiæ notabile esse discrimen: privatio enim rectitudinis solum afficit actum, tollens ab eo debitam commensurationem cum lege, & ita solum est mala respectu ipsius actûs; quod genus mali pertinet ad culpam, & non ad pœnam: privatio verò gratiæ afficit suppositum etiam in ordine ad seipsum, & tollit ab eo formam perfectam in ordine ad se, estque proinde malum etiam ipsius suppositi, quod genus mali pertinet ad pœnam.

94. Hæc solutio & doctrina explicari & illustrari potest ex dictis disp. præcedenti art. 5. §. 7. ubi cum Salmanticensibus, in gratia sanctificante duo munia distinximus, unum subijcendi hominem Deo, ut sit totus ipseus, & ab eo possideatur; aliud trahendi Deum ad hominem, mediâ participatione divinæ naturæ, ut homo per talem participationem in seipso perficiatur: ex quibus illud prius pertinet ad bonum Dei; & hoc posterius ad bonum hominis, ut ibidem explicuimus. Unde quia privatio gratiæ hæc duo munia aufert, consequenter duo mala includit, nempe & malum Dei, prout tollit subjectionem ipsi debitam, & hoc modo habet rationem culpæ; & malum hominis, quatenus ab eo aufert formam, illum in ordine ad seipsum perfectam; & hoc pacto habet rationem pœnæ. Hæc autem distinctio non habet locum in privatione rectitudinis, quæ est malitia actualis: quia talis rectitudo solum est perfectio actûs in ordine ad legem, non verò est forma perfecti suppositum in ordine ad se; ac proinde non potest esse malum pœnæ secundùm aliquid sui, sed tota debet spectare ad malum culpæ.

ARTICVLVS VI.

Utrum peccatum mortale per se & ex malitia sua intrinseca reatum pœnæ æternæ inducat?

95. SUPPONIMVS ut certum de fide, pœnas damnatorum fore æternas, nullumque finem habituras, saltem de lege communi; atque adeo omne peccatum mortale, quod in hac vita per baptismum aut pœnitentiam non dimittitur, pœnâ æternâ in futura esse plectendum. Hæc suppositio est contra Origenem, qui lib. 1. Periarchon cap. 6. asseruit pœnas damnatorum non esse in æternum duraturas, sed per Dei misericordiam tandem aliquando finiendas. Et quamvis nonnulli eum ab hoc errore vindicent, ita tamen eum sensisse testantur Hieronymus in 1. & 2. cap. Epistolæ ad Ephes. & Augustinus 1. de hæresib. cap. 43. ubi ait: *Misericordiosum fuisse Origenem quàm deceret, & tantò errasse deformius, quanto sensit hac in re (id est, in pœna damnatorum) clementius. Et lib. 21. de civit. Dei cap. 17. Hac in re misericordior profectò fuit*

A *Origenes, qui & ipsum Diabolum atque Angelos ejus post graviora pro meritis atque diuturniora supplicia, ex illis cruciatibus eruentes, atque sanctis Angelis sociandos credidit. Sed illum & propter hoc, & propter alia nonnulla, & maxime propter alternantes sine cessatione beatitudines ac miseras, non immerito reprobavit Ecclesia. Epiphanius etiam in Epistola ad Joannem Constantinopol. Episcopum hæc de Origene scribit: Quando complemus orationem, secundùm ritum mysteriorum, pro omnibus, & pro te quoque dicimus: Custodi illum qui prædicat veritatem, ne Origenis erroribus in pravum sensum adducatur. Illud enim (doleam an rideam nescio) doctor egregius Origenes audeat docere, & asserere nihil, diabolum id rursus futurum esse quod fuerat, & ad eandem rediturum dignitatem, & consensurum regna celorum; sicque gehenna pœnarum æternam negat durationem. Quod ex anilibus & fictitijs Platonis commentis (quem Tertullianus Omnium hæreticorum condimentarium appellat) deprompsisse videtur.*

Hic error varijs Scripturæ testimonijs refelli potest. Præcipuum est illud quod habetur Isaia 66. ubi Propheta loquens de damnatis, ait: *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non exinguetur.* Quo testimonio utitur Christus Marci 9. ad perpetuitatem pœnæ damnatorum declarandam, ait enim: *Bonum est tibi debile introire ad vitam, quàm duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem; ubi vermis eorum non morietur, & ignis non exinguitur.* Nec valet quod dicebat Origenes, ignem quidem inferni fore æternum, sed non combustionem aut cruciatum damnatorum per ipsum. Nam ut observat Augustinus lib. de fide & operib. cap. 15. Christus hanc responsum prævidens, ut eam excluderet, dixit Matth. 25. *Ibunt hi (nempe damnati) in supplicium æternum; vel ut legit idem S. Doctor, in combustionem æternam.* Quibus verbis aperte declarat non tantum ignem inferni fore æternum, sed etiam combustionem seu cruciatum damnatorum: unde Apostolus 2. ad Thessalon. 1. ait, quod cum in die iudicii revelabitur Dominus Jesus de cælo, dabit vindictam in flamma ignis iis qui non obediunt Evangelio, qui pœnas dabunt in interitu æternas à facie Domini, à gloria virtutis ejus. Et Apocal. 14. de reprobis dicitur: *Cruciantur igne & sulphure in sæcula sæculorum.*

In hujus rei typum ignis fornacis Babylonice quadraginta novem cubitos supra fornacem ascendebat, ut testatur Scriptura Daniel. 3. nunquam tamen ad quinquagesimum, qui est numerus Jubilei, perveniebat, ut per hoc significaretur, ignis tartarci combustionem fore perpetuam, & damnatos nunquam veniam seu indulgentiam peccatorum consecuturos. Unde egregie Cyprianus: *Immortales miseri vivunt inter incendia, & inconsumptibiles flamma nudum corpus allambent: ardebit purpuratus dives, neque erit qui estuanti lingue stillam aqua infundat; in proprio adipe fraxa libidines bullient, & inter saragines flammeas miserabilia corpora cremabuntur, & omni tormento atrocissimi desperatio condemnatos affliget. Non miserebitur ultra Deus; neque tunc audiet pœnitentes, sera erit illa confessio, & cum clausa erit janua, frustra carentes oleo acclamabunt exclusi; nullum ibi*

ibi refrigerium, nullum remedium. Semel Christus descendit ad inferos, ulterius non descendet, non ultra videbunt Deum in tenebris sigillati, irregressibilis erit illa sententia, & immutabile iudicium, & stabit damnationis hujus immobile constitutum.

98. Similia habet D. Gregorius lib. 15. moral. cap. 11. ad illud Job. 20. *Luct qua fecit omnia, nec tamen consumetur. Perfolvit (inquit) impius in tormento ea qua hic illicita servavit desideria, & flammis ultricibus traditus, semper moritur, quia semper in morte servatur: non enim in morte consumitur, quia si consumeretur vita morientis, cum vita etiam pena finiretur: sed ut sine fine crucietur, vivere sine fine in pena compellitur, ut cuius vita hic mortua fuit in culpa, illic ejus mors vivat in pena.* Unde Propheta Regius Psal. 48. loquens de damnatis, ait: *mors depascet eos.* Non enim mors eos eradicabit, vitam ex toto auferend, sed depascet, conservando radicem vitæ, ut iterum pululent, iterum & iterum, atque in æternum depascendi. Unde Bernardus: *Mors depascet eos, quia semper morientur ad vitam, & semper vivunt ad mortem.*

serm. 2.
de verb
Apostoli

99. Dices: D. Hieronymus dialog. contra Pelag. ait *Christianos si in peccato preventi fuerint, salvandos esse post pœnas.* Ergo pœnæ damnatorum, saltem in his qui fuerunt Christiani, non erunt æternæ.

Communis solutio est, D. Hieronymum non dixisse hoc ex propria mente, & quasi asserendo, sed ex aliorum sententia, & quasi arguendo. Magis tamen placet responso quam adhibet Marianus Victor in scholiis ad illum locum, num. 33. nempe S. Doctorem loqui de Christianis qui in gratia decedunt: dicuntur autem in peccato preventi, quia moriuntur post peccata commissa, & non dimissa quoad pœnam, quam quidem luent in purgatorio, & postea ad celos evolabunt.

100. Hæc suppositio, ut dixi, de lege communi & ordinaria intelligenda est: quia non repugnat aliquos per potentiam extraordinariam, & singulari quodam privilegio, ab inferis revocari, ut de Trajano Imperatore, precibus D. Gregorii, existimant S. Thomas in 4. dist. 45. qu. 2. art. 2. quæstiunc. 1. Abulensis in 4. lib. Regum cap. 4. qu. 57. Vincentius Bellovacensis in speculo historiali lib. 22. cap. 21. Sixtus Senensis lib. 6. Biblioth. annot. 47. Navarrus in Enchirid. cap. 22. & alii quos refert Alphonsus Ciaconius in libello sive Apologia de hac re conscripta, ubi veritatem hujus historiarum variis argumentis & testimoniis demonstrare conatur. Eam tamen ut fabulosam, & à quibusdam personis, rigorem divinæ justitiæ extenuare volentibus, confictam, rejiciunt Belarminus lib. 2. de purgat. cap. 8. & Baronius tomo 8. ad annum 604. dicens *visu potius despiciendam esse, quam disputatione seriâ confutandam.* Addunt alii orationem pro mortuis, in qua hæc historia legitur, non esse Damasceni, cui attribuitur, sed incerti cujusdam Authoris, nullius in Ecclesia autoritatis; præsertim cum in ea multa fidei contraria extent. Sed quicquid sit de veritate hujus historiarum, negari non potest, ex tanta multitudine mortuorum, quos Christus Dominus, & Apostoli, aliique Sancti resuscitarunt, plurimos in peccato mortali obiisse, cum non pauci fuerint

Tom. III.

A idololatræ & infideles; atque adeo ex inferno, vel ex alio loco, ubi in tormentis detinebantur, fuisse revocatos, subindeque non repugnare aliquos ex speciali privilegio, & potentia extraordinaria, à pœnis inferni liberari.

Unde solum difficultas est, an peccatum mortale, de se & ex malitia sua intrinseca exigat pœnam æternam, vel solum id ei conveniat per accidens, propter legem à Deo latam, quæ illud sub pœna æterna prohibuit, vel ratione subiecti, quod quia in æternum erit privatum gratiâ, aut maculatum, in æternum punietur.

Ratio verò dubitandi est, quia pœna debet esse proportionata culpæ, juxta illud Deuteronom. 25. *Pro mensura peccati, erit & plagarum numerus:* Sed pœna æterna nullam videtur habere proportionem cum culpa mortali; illa enim perpetuò durat, ista verò brevissimo tempore committitur, imò in momento, & in ictu oculi, cum committatur per consensum voluntatis, qui in instanti, secundum Philosophos, pericitur: Ergo pœna æterna videtur esse ultra demeritum ipsius peccati; ideoque Deum plus exigere in pœna, quam commissum fuerit in culpa. Unde Glossa ordinaria ex Augustino desumpta, exponens versiculum Psalm. 71. *Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum, inquit, usuras esse peccata, qua nobis cum magno fenore pœnas pariunt, & subdit: Deus enim plus exigit in pœnis, quam commissum fuerit in culpis.* Nihilominus

Dicendum est, peccatum mortale per se, & ex malitia sua intrinseca, reatum pœnæ æternæ inducere.

Hanc conclusionem probat D. Thomas hinc art. 3. egregio discursu, qui sic potest in forma proponi. Peccatum dicitur inordinationem irreparabilem, per se, & ex malitia sua intrinseca, inducit reatum pœnæ æternæ: Sed peccatum mortale dicitur inordinationem irreparabilem: Ergo per se & ex malitia sua intrinseca reatum pœnæ æternæ inducit. Major patet: peccatum enim inducit reatum pœnæ ratione suæ inordinationis, ut art. 4. declaravimus; unde tandiu debet manere reatus pœnæ, quantum remanet inordinatio culpæ, subindeque si ista sit irreparabilis & perpetua, ille quoque æternus & interminabilis erit. Minor verò, in qua est difficultas, sic potest suaderi. Peccatum mortale avertit & deordinat hominem ab ultimo fine, ut patebit ex dicendis disputatione sequenti: Sed deordinatio ab ultimo fine ex sua propria ratione, & ex parte peccatoris, est irreparabilis; quia ultimus finis in moralibus est sicut primum principium in speculativis; error autem circa primum principium in speculativis, irreparabilis est: Ergo &c. Ex qua ratione sequitur, peccatum veniale de se reatum pœnæ temporalis solum inducere, quia non dicit inordinationem irreparabilem; cum talis deordinatio non sit circa finem, sed tantum circa media, quæ proinde potest reparari ex recta intentione finis, sicut error circa conclusiones corrigi potest ex recta cognitione principii. Unde peccatum mortale se habet ut mors animæ destruens primum principium vitæ spiritualis, quod est gratia, & conjunctio ad Deum ultimum finem: peccatum autem veniale est veluti morbus & ægritudo illius, quæ principium vitæ spiritualis non destruit, sed tantum languorem & debilitatem spirituales inducit.

Nnn

Alias rationes adducit S. Doctor 3. contra gent. A
cap. 144. quas fusè expendunt Salmanticenses
hic disp. 17. dubio 3. §. 3. sed eas brevitatis cau-
sâ præmittimus. Unde

103. Ad rationem dubitandi dicendum est, inter
culpam & pœnam non requiri æqualitatem
quoad omnia, præsertim quoad durationem:
nam in iudiciis humanis videmus pro brevissimo
delicto perpetuam vitæ privationem, aut per-
petuum exilium sæpe infligi: sed sufficere quod
sit proportio inter reatum pœnæ, & inordina-
tionem culpæ; ita ut si ista æterna sit, & irre-
parabilis, ille quoque perpetuus & intermina-
bilis esse debeat, ut antea exposuimus.

104. Adde quod licet actus peccati mortalis sit
transitorius, & aliquando momentaneus, tamen
voluntas peccandi est aliquo modo æterna, in-
quantum ille qui peccat, & qui voluptatem v.
g. Deo præfert, ita affectus est, ut si semper vi-
veret, in peccato semper vellet perseverare, &
tali voluptate perpetuo frui; juxta illud Grego-
rii Magni: *Peccator vellet sine fine vivere, ut*

4. Dia-
log. cap.
4.

sine fine posset peccare. Unde etiam ex parte du-
rationis aliqua reperitur proportio inter culpam
mortalem, & pœnam æternam, inquantum af-
fectus peccatoris erga bonum commutabile, in
quo rationem ultimi finis constituit, virtualiter
& æquivalenter æternus est. Quam rationem
tangit D. Thomas 3. contra gent. cap. 144. ubi
sic discurret: *Apud divinum iudicium volun-
tas pro facto computatur; quia sicut homines vi-
dent ea que exterius aguntur, ita Deus inspicit
hominum corda. Qui autem propter aliquod bo-
num temporale averfus est ab ultimo fine, qui in
æternum possideretur, præposuit fruitionem tempo-
ralem illius boni temporalis, æterna fruitioni ul-
timi finis; unde patet quod multo magis voluisset in
æternum illo bono temporalis frui: Ergo secundum
divinum iudicium ita puniri debet, ac si æterna-
liter peccavisset. Nulli autem dubium est, quin
pro æterno peccato æterna pœna debeatur: debetur
igitur ei qui ab ultimo fine avertitur, pœna
æterna.*

Ad hanc rationem reducitur ea quam ex D.
Gregorio idem S. Doctor adducit hic art. 3. ad 1.
dicens: *Iustum est secundum Gregorium quod
qui in suo æterno peccavit contra Deum, in æter-
no Dei puniatur. Dicitur autem aliquis in suo
æterno peccasse, non secundum continuationem
actûs in tota hominis vita durantis, sed quia ex
hoc ipso quod finem in peccato constituit, volun-
tatem habet in æternum peccandi.*

105. Ad locum Augustini desumptum ex Glossa ordi-
naria super hunc versiculum psalm. 71. *Ex
usuris & iniquitate redimet animas eorum.* dicen-
dum est, Augustinum solum intendere, quod
pœna quantum ad acerbitatem doloris excedit
culpam quoad delectationis jucunditatem; sen-
tiet enim damnatus acerbissimum & æternum
dolorem, pro delectatione modica & brevissi-
ma quam peccando percepit: non autem vult
mensuram pœnæ, quam Deus infligit, quam-
vis gravissima & longissima sit, excedere demer-
itum culpæ, aut esse, secundum iustam appre-
hensionem, majorem quam illa mereatur.

ARTICVLVS VII.

*An peccatum veniale in damnato, per acci-
dens, & ratione conjunctionis cum mor-
tali, pœnâ æternâ puniatur?*

106. **C**ONSTAT ex dictis articulo præcedenti
peccatum veniale per se non inducere rea-
tum pœnæ æternæ; cum non avertat hominem
ab ultimo fine, nec ipsum privet gratiâ & cha-
ritate, quæ sunt primum principium vitæ spiri-
tualis. Sed difficultas est, & controversia inter
Theologos, an saltem per accidens, & ob con-
junctionem quam in damnatis habet cum mor-
tali, pœnâ æternâ puniatur? Quæ quæstio in
duplici casu potest agitari, vel de peccato veni-
ali remisso quoad culpam in hac vita, & re-
manente solum in altera quoad pœnam, vel de
illo manente in inferno quoad culpam, & quo-
ad pœnam. Pro resolutione, ab hoc secundo
casu incipiendo.

Dico primò: Peccatum veniale non remis-
sum quoad culpam in hac vita, & conjunctum
mortali, per accidens punietur in inferno pœ-
nâ in æternum duraturâ; quamvis aliàs pœna
illi debita temporalis esset. Est contra Scotum
in 4. dist. 21. qu. 2. Almainum, Bellarminum
tomo 2. lib. 4. de pœnit. cap. 1. & alios Recen-
tiores.

Probatur primò ex D. Thoma quæst. 7. de
malo ar. 10. ubi in corpore sic concludit: *Veniale
peccatum non meretur pœnam æternam ex specie
sua, neque ex parte inherentiæ ad subiectum,
per se loquendo, quia non privas gratiâ: sed per
accidens sit irremissibile peccato mortali conjun-
ctum, inquantum est in subiecto privato gratiâ,
& sic per accidens puniatur pœnâ æternâ. Et qu.
5. art. 2. ad 8. ait: Peccatum veniale in eo qui de-
cedit cum mortali, quia nunquam remittitur, æter-
nâ pœnâ puniatur, propter gratiæ carentiam: & si-
mili modo esset, si quis decederet cum originali &
veniali peccato. Idem docet hic art. 5. ad 3.*

108. Probatur secundò conclusio ratione funda-
mentali, quam S. Doctor locis citatis insinuat.
Peccata venialia in hac vita non remissa, non
remittuntur in inferno quoad culpam: Ergo
nec quoad pœnam. Consequentia manifesta
est, cum enim reatus pœnæ sit effectus culpæ,
tandiu perseverat, quandiu permanet culpa;
unde si ista in inferno nunquam deleatur, ille
pariter nunquam remitteretur. Antecedens verò,
in quo est difficultas, probatur multipliciter.
Primò, quia, ut docet S. Thomas 3. p. qu. 83.
art. 4. peccatum veniale remitti non potest sine
mortali cum quo est conjunctum: Sed constat
damnatis non dimitti mortale quoad culpam:
Ergo nec veniale.

Secundò probatur Antecedens: Existenti in
termino non datur remissio peccati quoad cul-
pam: Sed damnati sunt in termino: Ergo pecca-
ta venialia non remittuntur ipsis quoad culpam.

109. Dices: Animæ existentes in purgatorio sunt
in termino, cum sint extra statum viæ; & ta-
men ipsis remittuntur peccata venialia quoad
culpam, quæ in hac vita non fuerant plenè re-
missa.

Sed contra: Animæ existentes in purgatorio,
secundum quid sunt in via, cum non totaliter
pervenerint ad ultimum terminum, & habeant